

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Süper Lig Futbolcularının Benlik Saygılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Investigation of The Self-Esteem of Football Players
of the Turkish Republic of Northern Cyprus in The
Top League Regarding Some Variables

Melih Burak ÖZDEMİR¹, Yaşar BARUT²

¹T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

· mlhbrk52@hotmail.com · ORCID > 0000-0001-7016-0745

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Samsun

· ybarut@omu.edu.tr · ORCID > 0000-0002-5027-2536

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 10 Ocak/ January 2023

Kabul Tarihi/Accepted: 2 Ağustos/ August 2023

Yıl/Year: 2023 | **Cilt – Volume:** 14 | **Sayı – Issue:** 2 | **Sayfa/Pages:** 237-248

Atıf/Cite as: Özdemir, M.B., Barut, Y. "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Süper Lig Futbolcularının Benlik Saygılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 14(2), Ağustos 2023: 237-248.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Melih Burak ÖZDEMİR

Etik Kurul Beyanı/Ethics Committee Approval: "30.12.2022 tarih Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları 2022-1107 karar sayısı ile etik kurul izni alınmıştır."

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ SÜPER LİG FUTBOLCULARININ BENLİK SAYGILARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

ÖZ

Bu çalışmayla, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) futbolunun sesini duyurabilmek ve spor psikoloji alanında yapılmış az sayıdaki çalışmalara yenisini ekleyerek KKTC'de spor psikolojisini bilimsel anlamda bir adım daha ileri götürmek hedeflenmiştir. Bu amaçla yapılan çalışmanın evrenini 2020-2021 futbol sezonu resmi rakamlarına göre 536, örneklemini ise 58 futbolcu oluşturmaktadır. Çalışma pandemi koşullarında gerçekleştirilmiştir. Çalışmada futbolcuların benlik saygılarını analiz etmek için 1965'te Rosenborg tarafından geliştirilen Benlik Saygısı ölçeğinin 10 maddelik 'Benlik Saygısı' alt boyutu kullanılmıştır. Demografik değişkenlerimiz ise medeni durum, kaç yıldır profesyonel futbol oynadığı, oynadığı mevki ve eğitim düzeyidir. Verilerin analizinde normallik varsayımı sağlandığından parametrik testler kullanılmıştır. Medeni durum değişkenine göre futbolcuların benlik saygılarını analiz etmek için t testi; eğitim durumu, kaç yıldır futbol oynadığı ve mevki değişkenlerine göre benlik saygılarını analiz etmek içinse ANOVA uygulanmıştır. Sonuçlara göz attığımızda medeni durum değişkeninde evli olanların ve eğitim düzeyine göreyse üniversite ve yüksek lisans/doktorası bulunanların benlik saygılarının daha yüksek olduğu ve farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda futbolcuların benlik saygıları üzerinde evli ve tahsilli olmanın etkili olduğu ve futbolcuların benlik saygılarını arttırdığı ve geliştirdiği yorumunda bulunulabilir. Çalışma bulguları literatür çerçevesinde tartışılmış ve gelecek çalışmalara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Futbol, Benlik Saygısı.

INVESTIGATION OF THE SELF-ESTEEM OF FOOTBALL PLAYERS OF THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS IN THE TOP LEAGUE REGARDING SOME VARIABLES

ABSTRACT

This study attempts to give a voice to soccer in the TRNC and to take sport psychology in Northern Cyprus a step further in a scientific sense by adding a new one to the already existing studies in the field of sport psychology. Study for this purpose the population of the study consisted of 536 soccer players according to the official figures of the 2020-2021 soccer season and the sample consisted of 58

soccer players. The study was conducted under pandemic conditions. The study used the Rosenberg Self-Esteem Scale to analyze the self-esteem of soccer players. The scale developed by Rosenberg in 1965 consists of 63 items and 12 subscales, and the subscale 'self-esteem' consisting of 10 items was used in the study. Our demographic variables were marital status, number of years in professional soccer, position played, and education level. Since the normality assumption was met in the analysis of the data, parametric tests were used. T test was used to analyze self-esteem of soccer players as a function of the variable marital status; ANOVA was used to analyze self-esteem as a function of the variables educational level, number of years playing professional soccer, and position. When looking at the results, it was found that the self-esteem of those who were married according to the variable marital status and those who had university and master's/doctoral degrees according to the educational level were higher and more differentiated. In the light of the findings, it can be interpreted that being married and educated is effective on the self-esteem of the football players and it will make a significant contribution to the self-esteem of the footballers. The findings of the study were discussed within the framework of the literature and suggestions were made for future studies.

Keywords: Turkish Republic of North Cyprus, Football, Self Respect.

GİRİŞ

Sporun geçmişten günümüze değişimine baktığımızda insanlar için bir yaşam tarzı olma, estetik ve bedensel olarak güzel görünme ya da bunu devam ettirebilme, eğlence kaynağı olma, muharebelere hazırlanma, soğuk savaşın bir aracı olma gibi pek çok niteliği içinde barındıran sosyal ve bütünleştirici bir olgu olarak karşımızda durduğu söylenebilir. Kelime anlamının ötesinde anlamları da içinde barındıran sporun sosyal ve birleştirici yönü de söz konusudur (Tarı Cömert ve ark., 2009).

Günümüzde insanların bedensel, duygusal ve sosyal olarak gelişimleri, grup çalışmalarını kolaylaştırması, dayanışmayı sağlaması ve toplumda bir yer edinebilmeyi kolaylaştırması açısından spor önemli bir olgudur. Spor, birtakım fiziksel etkinliklerin toplamı olmasının yanında, fertlere bireysel ve toplumsal kimlik ve grup üyeliği hissi vermesiyle de kişinin sosyalleşmesinde önemli bir faaliyetdir (Küçük ve Koç, 2004). Fertlerin fiziksel, motorsal ve zihinsel performanslarını sergiledikleri kişisel ve sosyal bir olgu olarak bütün sportif eylemlerin özünde büyük oranda performans yatar. Kazanma, başarılı olma, kendini ispatlama çabaları performansın esas yapısı olarak kabul edilir. Bazı bireyler becerisine bağlı olarak performansını arttırıp başarılı olurken, bazıları da tam tersi başarılı olamaz. Bu açıdan günümüzde spor büyük oranda performansa yönelik olup, önemli olanın kazanmak olduğu ancak kaybetmenin de söz konusu olduğudur (Gencer, 2008).

Benlik, kişinin duygu, düşünce ve davranışlarını tanıyarak ilgisi ve becerileri notasında yapabilecekleri ve yapamayacaklarını anlaması ve bu esnada bunları yaşarken içinde bulunduğu zamanlardan hangi oranda keyif aldığını anlamlandırmasıdır (Akcan, 2018). Benlik saygısı bireyin hangi alanlarda yetenekli, başarılı ya da başarısız olduğunu anlaması noktasında kendisi ile ilgili ulaştığı neticedir (Duclos, 2016). Rosenberg, benlik saygısını bireyin özünü ele alırken takındığı tavır yönüne bağlı olduğunu ve özünü değerlendirme hususunda pozitif bir tutum içinde olmasının benlik saygısını yükseltirken, negatif bir tutum içinde olmasının benlik saygısının düşüreceğini söyler (Çuhadaroğlu 1986). Benlik saygısının yüksek oluşu kendimizi ve iç dünyamızı önemsemediğimiz manasına gelir (Kaya ve Saçkes, 2005). Benlik saygısı yüksek fertler kendilerini pozitif değerlendirirken, saldırgan tavrılardan uzak durarak kendilerini iyi hissederler. Zayıf oldukları taraflarını fark ederekse bunları aşmaya çalışırlar. Benlik saygısı düşük bireyler ise kendilerine dönük güvenleri azdır (Wells ve Marwell, 1976).

Sporda benlik saygısıysa sporcunun müsabaka esnasında başarısına, beceri, inanç ve taleplerine ve kendinin değerli oluşuna yüklediği önemdir (Suveren, 1995). Spor dünyasında fertler çoğunlukla benlik saygılarını müsabakaları kazanma veya kaybetme üzerine temellendirirler (Gencer, 2008). Kişilikle sportif faaliyetler arası ilişkiyi inceleyen bir çalışmada Neumann, genç performans sporcularıyla sporcu olmayanları karşılaştırdığında spor yapanların yapmayanlara nazaran daha canlı ve çalışkan, ilişki kurmaya devamlı hazır, sabırlı, sıkı şartlarda çevreye uyumlarının daha kolay olduğunu; Birleşik Krallık'ta 57 tenisçiyle yapılan bir başka çalışmada ise tenisçilerin spor yapmayanlara nazaran dışa dönük bireyler olduğunu fakat bunlar arasında en başarılılarınsa içe dönük özellikler taşıyanlar olduğunu sonucuna ulaşılmıştır (Tiryaki, 2000). Yegül (1999) çalışmasında atletik yeterlilik ve evrensel benlik saygısı puanlarında sporcular lehine anlamlı farklar bulmuştur. Bunun sebebi olarak da sporcunun sürekli spor ile iç içe olması, uğraştığı spordan mutluluk duyması ve kendisini bir sporcu olarak yeterli algılamasının atletik yeterlilik puanlarını yükselttiği yönündedir. Sportif başarılarla gelen doyum duygusunun pozitif fikirler yaratarak sporcuların kendilerini yeterli algılamalarına yardımcı olabileceği ifade edilmiştir.

1934 yılında Rumlarla birlikte Kıbrıs Türk'ünün de kurucusu olduğu ancak Rumların hakimiyetindeki Kıbrıs Futbol Federasyonunun, Türk futbol takımlarını dışlamasının ardından Türkler, Rumlardan bağımsız bir organizasyon kurmaları gerektiğini fark etmiştir. 29 Ekim 1955 tarihini kuruluş sayan Kıbrıs Türk Futbol Federasyonu (KTFF), Kıbrıs Türklerinin yaşayan ilk ve en eski spor federasyonu olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. FIFA'ya üye olmayan ülkelerden oluşan New Football Board'a 2003'te KTFF kurucu üye olarak dahil olmuştur (<http://www.ktff.org>). 1955'den beri varlığını devam ettiren KTFF süper liginde bugün 16 takım mücadele etmektedir.

Futbol KKTC'de ilgi gören bir spor dalıdır. İnsanlar hafta sonları eşlerini ve çocuklarını alarak maçlara giderler. Maçlar ve stadyumlar insanlar için sosyalleşme alanlarıdır. Küçük bir coğrafya olmasından ötürü eğer kişi yabancı değilse herkes birbirini tanır, selamlaşır, şakalaşır. Gerek 63 olayları öncesi, gerek 1963-1974 yılları arasında Rumlarla yaşanan sorunlar, gerekse de 1974 Barış Harekatı ve gelen ambargolar neticesinde KKTC futbolu bugün istediği noktaya gelememiş, hak ettiği değeri görememiştir.

Sporla ilgili yapılmış çalışmaların az oluşu günümüzde spora verilen önemin artmasıyla farklılaşmaya başlamıştır. Spor konusunda ortaya konan yeni çalışmalar alandaki açığı kapama ve farklı bakış açıları getirmeyi amaçlamaktadır (Tarı Cömert, Ballıoğlu ve Savrun, 2009). KKTC liglerinde futbol oynayan ya da ülkede sporun herhangi bir dalında faaliyet gösteren çok başarılı pek çok sporcu vardır. Bu anlamda ortaya konan bu çalışmayla az da olsa KKTC futbolunun sesini duyurabilmek ve süper lig futbolcularıyla çalışma yaparak spor psikoloji alanında yapılmış az sayıdaki çalışmaya yenisini ekleyerek Kuzey Kıbrıs'ta spor psikolojisini bilimsel anlamda bir adım daha ileri götürmek hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Çalışmanın yapıldığı 2020-2021 futbol sezonunda Kıbrıs Türk Futbol Federasyonu Süper lig ekiplerinde top oynayan futbolcu sayısı resmi rakamlara göre 536'dır. Pandemi koşulları sebebiyle gönüllü olarak çalışmaya dahil futbolcu sayısı ise 58 olup evrenin ancak %11'ine ulaşılabilmiştir. Çalışmanın yapılabilmesi için Etik Kurul izni, 30.12.2022 tarihinde OMÜ Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları 2022-1107 karar sayısı ile alınmıştır.

Veri Toplama Araçları: Çalışmada futbolcuların benlik saygılarını analiz etmek için Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği kullanılmıştır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği: 1965'te Rosenberg tarafından geliştirilen ölçek 63 madde ve 12 alt ölçekten oluşur. Çalışmada 10 maddelik Benlik Saygısı alt boyutu kullanılmıştır. Demografik değişkenlerimizde medeni durum, kaç yıldır profesyonel futbol oynadığı, mevki ve eğitim düzeyidir. Çuhadaroğlu'nun Türkçe'ye uyarlamasını yaptığı ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları neticesinde benlik saygısı kategorisinin geçerlik oranı .71, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .75 olarak hesaplanmıştır (Çeçen, 2008). Rosenberg Benlik Saygısı ölçeğinde;

1, 2, 4, 6, 7. maddelerde 4 (çok doğru), 3 (doğru), 2 (yanlış), 1 (çok yanlış);

3,5,8,9,10. maddelerde 1 (çok doğru), 2 (doğru), 3 (yanlış), 4 (çok yanlış) olarak puanlanmakta ve ölçekten alınabilecek puan 10-40 arasında değişmektedir (Saygın, 2008).

Verilerin Toplanması/İşlem Yolu: Çalışmanın verileri pandemi koşullarından dolayı 'Google form' üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışma ile ilgili KKTC Futbol Federasyonundan alınmış olan izin belgesi, çalışmanın amacı hakkında ayrıntılı bilgi Google form açıklama kısmında futbolcularla paylaşılmış, gizlilik ve gönüllük vurgusu yapılmıştır.

Verilerin Analizi: Verilerin analizinde normallik varsayımı sağlanamadığından nonparametrik testler kullanılmıştır. Medeni durum değişkenine göre futbolcuların benlik saygılarını analiz etmek için Mann Whitney-U; eğitim durumu, kaç yıldır futbol oynadığı ve mevki değişkenlerine göre benlik saygılarını analiz etmek içinse Kruskal Wallis uygulanmıştır. Çalışmada hata payı 0,05 olarak alınmıştır. Veri analizi aşamasına geçmeden önce ölçek için hesaplanan iç tutarlık katsayısı (cronbach alfa) 0.75 olarak hesaplanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Örneklem grubuna ait tanımlayıcı bilgiler

		n	%
Medeni Durum	Evli	24	41,4
	Bekar	34	58,6
Eğitim Düzeyi	Ortaöğretim	8	13,8
	Üniversite	41	70,7
	Yüksek Lisans/Doktora	9	15,5
Mevki	Kaleci	7	12,1
	Defans	14	24,1
	Orta Saha	29	50
	Forvet	8	13,8
Kaç Yıldır Futbol Oynadığı	0-5	14	24,1
	6-10	21	36,2
	11 ve üzeri	23	39,7

Çalışmaya katılan futbolcuların medeni durum değişkeni özelinde tanımlayıcı bilgilerine göz attığımızda (evli olanlar n=24, %41,4; bekar olanlar n=34, %58,6), eğitim düzeyi değişkenine göre (ortaokul mezunları n:2, %3,4; lise mezunları n:6, %10,4; üniversite mezunları n:42, %72,4; yüksek lisans/doktora mezunları n:8, %13,8), oynadığı mevki değişkenine göre (kaleci n:7, %12,1; defans n:14, %24,1; orta saha n:29, %50; forvet n:8, %13,8), kaç yıldır futbol oynadığı değişkenine göre (0-5 yıl n:14, %24,1; 6-10 yıl n: 21, %36,2; 11 ve üzeri n:23, %39,7) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan futbolcuların benlik saygıları toplam puanlarının karşılaştırılması

Medeni Durum	n	Ort.	S.S.	p
Evli	24	3,42	0,46	0,016
Bekar	34	3,17	0,31	

Tablo 2 incelendiğinde medeni duruma göre evli olanların benlik saygıları ortalamaları bekar olanlara göre daha yüksek çıkmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu sonuca göre futbolcuların ölçekten aldıkları toplam benlik saygısı puanları medeni durum değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p < 0.05$).

Tablo 3. Araştırmaya katılan futbolcuların benlik saygıları puanlarının karşılaştırılması

Kaç Yıldır Futbol Oynuyor	n	Ort.	f	p
0-5	14	3,15	3,09	,054
6-10	21	3,19		
11 ve üzeri	23	3,42		
Toplam	58	3,27		

Tablo 3 incelendiğinde yapılan analiz sonucu futbolcuların kaç yıldır futbol oynadıkları değişkenine göre benlik saygısı puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır ($p > 0.05$).

Tablo 4. Futbolcuların benlik saygı puanlarının mevkilere göre karşılaştırılması

Mevki	n	Ort.	f	p
Kaleci	7	3,2	0,95	,963
Defans	14	3,27		
Orta Saha	29	3,28		
Forvet	8	3,3		
Toplam	58	3,27		

Tablo 4 incelendiğinde yapılan analiz sonucu futbolcuların oynadıkları mevkileri değişkenine göre benlik saygısı puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır ($p > 0.05$).

Tablo 5. Futbolcuların benlik saygıları puanlarının eğitim durumuna göre karşılaştırması

Eğitim Durumu	n	Ort.	f	p
Ortaöğretim	8	2,91		
Üniversite	41	3,31	4,51	,015
Master/Doktora	9	3,38		
Toplam	58	3,27		

Eğitim düzeyi değişkenine göre en az bir tanesi diğeri/değerlerine göre farklılaşmaktadır ($p < 0.05$). Hangisi hangisine göre farklılaşıyor test etmek yani anlamlı farklılığın kaynağını belirlemek için ikili karşılaştırmalara baktığımızda Üniversite-ortaöğretim ve master/doktora-ortaöğretim arasında üniversite ve master/doktora mezunu olmanın ortaöğretim mezunu olma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmektedir. Üniversite ve master/doktora mezunlarının, ortaöğretim mezunlarına göre benlik saygılarının daha yüksek olduğu, farklılaştığı söylenebilir.

TARTIŞMA

Çalışmada yapılan istatistiksel analizlere göre futbolcuların medeni durumlarına göre evli olanların benlik saygıları ortalamaları bekar olanlara göre daha yüksek çıkmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu sonuca göre futbolcuların ölçekten aldıkları toplam benlik saygısı puanları medeni durum değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p < 0.05$). Bu durum evli bireylerde bir aileye sahip olmanın vermiş olduğu sorumluluk duygusu, evli bireylerin bekarlara nazaran daha düzenli yaşantılarının olması ve eşlerin birbirlerine olan desteklerinin benlik saygısı üzerinde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Benlik saygısı motivasyonel gücün kaynağı olup, aile yaşantısı bu anlamda evli bireyler için benlik saygısını arttıran bir güç olarak görülebilir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalara göz attığımızda; Kırkbir (2019) çalışmasında sporcuların ortalama benlik saygılarının medeni durumları değişkenine göre pozitif yönde anlamlı farklılıklar gösterdiği, grup ortalamaları dikkate alındığındaysa evli olan sporcuların bekâr olan sporculara nazaran benlik saygılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aydoğan (2012), Aktaş (2014) ve Özdemir, (2019) çalışmalarında benzer bir sonuçla futbolcuların medeni durumlarına göre benlik saygıları arasında anlamlı farklılık olduğunu belirlemişlerdir. Saygılı ve ark. (2015) çalışmalarında evli olanların bekâr olanlara nazaran daha yüksek benlik saygısına sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bakır (2020) çalışmasında ise profesyonel futbolcuların benlik saygısı düzeyleriyle medeni durumları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlamamakla beraber evli futbolcuların benlik saygısı ortalamalarının bekâr futbolcuların ortalamalarından yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alan yazındaki bazı çalışmalarla bu çalışma-

nın sonuçlarının desteklendiği yorumunda bulunulabilir. Eşlerin birbirlerine karşı destekleri, düzenli bir hayat, evliliğin getirdiği sorumluluk bilinci ve varsa çocuklarına karşı olan sevgileri gibi etkenler evli olmanın futbolcuların benlik saygıları üzerinde olumlu etkisinden söz edilebilir. Baymur (1993) çevresindekilerin bireye karşı olan davranışlarının kişinin benliği üzerinde etkili olduğunu ve birey için önemli kişilerin bireyi beğenip beğenmemesinin, onunla gurur ya da utanç duymasının ve bu kişilerin birey hakkında sarf ettiği sözlerin kişinin benliği üzerinde etkisinden söz eder. Yani yaşamdaki olumlu ya da olumsuz olayların tümü benliğin gelişimi üzerinde oldukça önemlidir demektedir. Görün ve Efek (2020), Eroğlu ve ark. (2019) ve Aydoğan ve Bardakçı (2017) çalışmalarında medeni durumla benlik saygısı arasında anlamlı bir farklılığa ulaşamamışlardır. Çalışma bulgularımızı destekler çalışmalar olduğu gibi desteklemeyen çalışmalar da söz konusudur. Bu noktada medeni durum ve benlik saygısı arasındaki ilişki ele alınırken bireylerin kaç yıllık evli oldukları, çocuk sahibi olup olmadıkları ve ekonomik durumları gibi etkenlerin de dikkate alınması gerektiği yorumunda bulunulabilir.

Eğitim düzeyi değişkeni ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara göz attığımızda bir kısmında benlik saygısıyla eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki varken bir kısmında ise iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir. Çalışmada eğitim düzeyi değişkenine göre en az bir tanesi diğeri/değerlerine göre farklılaşmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılığın kaynağını görmek için ikili karşılaştırmalara baktığımızda üniversite-ortaöğretim ve master/doktora-ortaöğretim arasında üniversite ve master/doktora mezunu olmanın ortaöğretim mezunu olma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunlarının ortaöğretim mezunlarına göre benlik saygılarının daha yüksek olduğu, farklılaştığı söylenebilir. Bu durumu eğitim düzeyi arttıkça benlik saygısının arttığı ve yüksek öğrenimin ve alınan akademik eğitimin benlik saygısını geliştiren ve destekleyen bir unsur olarak yorumlayabiliriz. Dönmez ve ark. (2019) ve Bakır (2020) çalışmalarında futbolcuların eğitim durumlarına göre benlik saygısı puanları arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonucun çalışma bulgumuzu destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Alınan eğitimin bireye farklı bakış açıları kazandırdığı, problem çözme becerisinin gelişimine katkı koyduğu, eleştirel düşünceyi geliştirdiği yorumunda bulunulabilir. Bu durumun da bireye daha gerçekçi hedefler belirleme noktasında destek olacağı söylenebilir. Nitelikli bir eğitimin başarıyı arttıracığı, başarının da benlik saygısını güçlendireceği yorumunda bulunulabilir. Aydoğan (2011), Aydoğan (2012) Görün ve Efek (2020), Kırkbir (2019), Özdemir (2019) ve Eroğlu ve ark. (2019) çalışmalarında eğitim durumuyla benlik saygısı arasında anlamlı bir farklılığa ulaşamamışlardır. Bu sonuçlarsa bizim çalışma bulgularımızın sonuçları ile örtüşmemektedir. Bu durumsa bu çalışmalarda yer alan bireylerin spora katılım düzeylerinin farklılığı, aldıkları eğitimin kalitesi ve sorulara ne samimiyetle cevap verdikleriyle yorumlanabilir.

Analiz sonucu futbolcuların oynadıkları mevkileri ve kaç yıldır futbol oynadıkları değişkenlerine göre benlik saygısı puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır ($p>0.05$). Alan yazın tarandığında sporcuların benlik saygıları ile oynadıkları mevki ve kaç yıldır spor yaptıkları değişkenleri üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalara göz atıldığında Uçan ve Çağlayan (2012) 13–20 yaş arası 304 gönüllü ile yaptıkları çalışmalarında takım sporu ve bireysel spor yapan sporcularla, sporla uğraşan ve uğraşmayan fertlerin benlik saygısı puanlarıyla spor yapma yılı değişkeninde arasında, Özdemir (2019) ülkemizin çeşitli bölgelerinde amatör futbol oynayan 537 futbolcunun benlik saygısı düzeyleriyle futbol oynama yılları arasında anlamlı bir farklılığa ulaşamamışlardır. Farklı bir çalışma olarak Görün ve Efek (2020) çalışmalarında hakemlik yapma süresi ile benlik saygısı arasında da anlamlı bir farklılığa ulaşamamıştır. Bu bulgular çalışma bulgularımızla paralel olmakla beraber, Bakır (2020) çalışmasında benlik saygısı ile futbol oynama süresi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmadan hareketle sportif faaliyetlerin benlik saygısına anlamlı etkisinin olduğu, futbol oynama süresinin artmasıyla benlik saygısının da artacağına doğal olacağı yorumunda bulunulabilir. Oynanan süre arttığında futbolcuların deneyimlerinin de artacağı söylenebilir. Daha az süre futbol oynamanın ise futbolcuların kendilerine olan güven ve yukarıda ifade edilen tecrübeleri elde etme noktasında bir handikap olduğu, bunun da benlik saygısı üzerinde olumsuz etkisinin olabileceği söylenebilir. Olgunluk kazanma anlamında uzun süre futbol oynamak benlik saygısını artırıcı bir etkidir denebilir. Kızmaz (2004) çalışmasında sporcuların spor yapma süreleri arttıkça sosyal olgunluk ve sosyal beceri yönlerinin arttığını, başkalarının haklarını tanıyan, kendine güven duyan ve başkalarına zarar vermekten kaçınma özelliklerini de geliştirdiğini çalışmasında ortaya koymaktadır.

Dönmez ve ark. (2019) çalışmalarında futbolcuların oynadıkları mevkii ile benlik saygısı puanları arasında anlamlı fark bulurken; Bakır (2020), Aydoğan (2012), Özdemir (2019) benlik saygısı ile oynanan mevkii arasında anlamlı bir ilişkiye ulaşamamışlardır. Alan yazındaki çalışmalarla bu çalışmanın sonuçları arasında oynanan mevkii ve kaç yıldır futbol oynandığı değişkenlerine göre farklı sonuçların çıkmış olmasını her iki ülke futbolcularının motivasyon kaynaklarının, futbol kültürlerinin, futbolun her iki ülke futbolcuları için ne anlam ifade ettiği ve ekonomik getirisi vb. etkenlerin etkili olduğu yorumunda bulunulabilir. Ayrıca daha sağlıklı çıkarımlarda bulunabilmek için bu iki değişkenle benlik saygısı arasındaki ilişkiyi ele alan daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu da söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kişiliğin önemli bir parçası olarak olumlu benlik saygısı, ferdin kendisini kıymetli ve başarılı algılayabilmesi açısından oldukça önemlidir. Eksiliğinin ve yetersizliğinin farkında olmak ama mücadeleyi bırakmamaktır gerçek benlik saygısı. Benlik saygısı yüksek bireyler başarıya çok daha rahat ulaşabilmektedirler. Motivasyon kaynağı olarak benlik saygısı yüksek olan bireyler temelde içsel problemlerini çözmüş kişilerdir. Pek çok ruhsal sorunun temelinde benlik saygısındaki eksiklikler vardır. Sporun hangi dalı ile ilgilenirse ilgilensin bireylerin benlik saygılarının yüksek olması ve bunun için sporculara ruhsal destek verilmesi kulüpler adına, antrenörler adına önemli durmaktadır. Bireysel ya da grup sporlarının hangisi ile ilgilenirse ilgilensin benlik saygısı yüksek sporcularla daha başarılı olacağı yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur. Benlik saygısını etkileyen olumsuz etkenlerin bilinmesi ise bu etkenlerin bertaraf edilmesi noktasında önemli durmaktadır.

Spor psikolojisi bugün için KKTC'de ihmal edilen bir alandır. Bu anlamda;

- Üniversitelerin spor bölümlerinin spor bilimleri ile ilgili kongre ve sempozyum gibi bilimsel etkinliklerle alanı desteklemeleri,
- Pandemi döneminde kurulan bilim kurulları gibi sporda da bilim kurumlarının kurulması,
- Üniversitelerin ilgili programlarında psikolog yetiştirirken konuyu biraz daha genelden özele indirgeyerek spor psikologların yetiştirilmesi,
- Antrenör olarak yetişen bireylere taktik eğitimin yanında spor psikoloji boyutunda da eğitimlerin verilmesi, ruhsal olarak sporcuları müsabakalara hazırlamanın öneminin kavratılması,
- Futbolcuların benlik saygılarını etkileyen durumların neler olduğunu ortaya koyan daha geniş örneklemli ve farklı spor branşlarından bireylerle karşılaştırmalı çalışmaların yapılması önerilebilir.
- Evlilik doyumunu yüksek bireylerin benlik saygıları üzerine çalışmalar yapılarak evliliğin benlik saygısı üzerine etkisi daha net ortaya konabilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir bireysel ve ekonomik çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkı Bölümleri ve Oranları

Çalışma Dizaynı (Design of the Research): MBÖ(%50), YB(%50)

Veri Toplama (Data Acquisition): MBÖ(%100)

İstatistiksel Analiz (Statistical Analysis): MBÖ(%50), YB(%50)

Makalenin Hazırlanması (Preperation of the Article): MBÖ(%50), YB(%50)

KAYNAKLAR

- Akçan, E. (2018). Lise öğrencilerinin benlik saygısı ve yaşam doyumu ilişkisi. Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aktaş, İ. (2014). Farklı branşlarda spor yapan ve spor yapmayan bireylerin benlik saygısı ve risk alma düzeylerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Aydoğan, H. (2011). Basketbol 1.liglerinde mücadele eden basketbolcuların benlik saygıları ile iş doyumları arasındaki ilişki. I. International Congress on Sports Economics and Management , İzmir, Turkey.
- Aydoğan, H. (2012). Profesyonel futbolcuların örgütsel adalet algıları ve benlik saygıları ile iş doyumları arasındaki ilişki. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğan, H. ve Bardakçı, S. (2017). FIFA ileri seviye kadın futbolu eğitim seminerine katılan antrenörlerin bazı değişkenler açısından benlik saygılarının değerlendirilmesi. *International Congress of Eurasian Social Sciences*, 4(2), 211-212.
- Bakır, S. (2020). Profesyonel futbolcuların benlik saygıları ile zihinsel dayanıklılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baymür, F. (1993). *Genel Psikoloji*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 266-272.
- Çeçen, A.R. (2008). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benlik saygısı". Eğitimde Kuram ve Uygulama, 4(1), 19-30.
- Çuhadaroğlu F. (1986) Adolesanlarda Benlik Saygısı. (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi), Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.
- Dönmez, H.K., Kolkusa, Ş., & Türkeri, R. (2019). Türkiye futbol federasyonu 2.liginde futbol oynayan erkek sporcuların saldırganlık ve benlik saygısı durumlarının karşılaştırılması. *KSBD*, 11(21), 239-249.
- Duclos, G. (2016). Benlik Saygısı, Yaşam İçin Bir Pasaport (Çev. Olcay Kunal). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Eroğlu, M. Z., Sertcelik, S., Gündüz, A. & Demirkol, M. E. (2019). Self-esteem and quality of life in bariatric surgery candidates. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 20(1): 20-28.
- Gencer, E. (2008). Yıldızlar kategorisi erkek güreşçilerde denetim odağı, benlik saygısı ve başarı ilişkisi: Ege bölgesi yıldızlar ligi örneği. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Görün, L., & Efek, E. (2020). Futbol hakemlerinin benlik saygıları ve karar verme stilleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Düzce örneği). *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(52), 957-968.
- Kaya, A., & Saçkes M. (2005). Deneysel Olarak Sınanmış Grupla Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları. (Edit: Erkan, S., Kaya, A). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kırkbir, H. (2019). Fitness sporu ile ilgilenen sporcuların benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Rize.
- Kızmaz, M. (2004). Bireysel ve takım sporu yapan sporcuların kişilik özelliklerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Küçük, V., & Koç, H. (2004). Psikososyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 131-141.
- Özdemir, E. (2019). Amatör futbolcuların benlik saygıları ile örgütsel adalet algıları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.

- Saygın, Y. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Saygılı, G., Kesecioğlu, T.İ & Kırıktaş, H. (2015). Eğitim düzeyinin benlik saygısı üzerindeki etkisinin incelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 4(2).
- Suveren S. (1995) Jimnastik Sporunun Yarışmacı Jimnastikçilerin Benlik Saygısı Üzerine Etkisi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tarı Cömert, I., Balcioğlu, İ., & Savrun, M. (2009). Dünyada spor psikolojisi uygulamaları. Türkiye Klinikleri J Sports Sci, 1(2):123-30.
- Tiryaki Ş. (2000). Spor Psikolojisi: Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama. İstanbul: Eylül Kitabevi ve Yayınevi.
- Uçan, Y., & Çağlayan, N. (2012). Comparason of self-esteem scores of individual and team sport athletes and non-athletes. Journal of Physical Education And Sport Sciences, 6(3).
- Yegül, İ. B. (1999). Liseli Erkek Sporcular ile Sporcu Olmayan Bireylerin Benlik Saygısı ve Atletik Yeterlik Puanlarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Wells, E., & Marwell, G. (1976). Self-Esteem: It's Conceptualization and Measurement, Sage Publications, Inc. Beverly Hills, <http://www.ktff.org>